

Asia: VN/24846/2023

Valtion tutkimus- ja kehittämisrahoituksen käytön monivuotinen suunnitelma

Yleiset kysymykset

Onko suunnitelmassa ja sen linjauksissa tunnistettu olennaiset asiat?

Tutkimus- ja kehittämistoiminnan rahoituksen päälinjaukset ovat kannatettavia ja tukevat tavoitteita edistää kestävästä kasvusta TKI-toiminnan keinoin. Suunnitelmassa olisi vielä hyvä huomioida seuraavat asiat:

1. Valtion ulkopuolisten tutkimusorganisaatioiden huomioiminen. Näiden organisaatioiden osallistumista EU-hankkeisiin tulisi tukea laajentamalla kansallinen vastinrahoitus koskemaan myös heitä. Suomessa toimii useita valtion ulkopuolisia tutkimusorganisaatioita, jotka ovat menestyksekkäästi kotiuttaneet EU-rahaa ja myös vieneet muita suomalaisia toimijoita mukaan EU-hankkeisiin. Nämä toimijat toimivat usein ilman pysyvää perusrahoitusta eivätkä ole nykyisin oikeutettuja EU-vastinrahoitukseen, mikä vaikeuttaa täysipainoista osallistumista T&K-toimintaan. Lisäksi pysyvän perusrahoituksen mahdollistaminen esimerkiksi OKM:n tieteen yleisavustusten kautta vahvistaisi heidän asemaansa tasavertaisina toimijoina tutkimusjärjestelmässä.

2. Strategisen tutkimuksen rahoitusinstrumentin rooli. Strategisen tutkimuksen neuvosto (STN) on tärkeä ja vaikuttavaksi arvioitu instrumentti suurten yhteiskunnallisten haasteiden ratkaisemisessa tutkimuksen keinoin. STN:n lisärahoitusvaltuus ja kehittäminen olisi perusteltua nostaa selkeämmin esiin T&K-rahoituksen monivuotisessa suunnitelmassa. STN tuottaa tietoa päätöksenteon tarpeisiin ja on myös instrumentti, jolla voidaan kehittää teknologisia ja sosiaalisia innovaatioita yhteiskunnallisiin haasteisiin. STN:n kaltaisten instrumenttien kehittäminen edelleen ja kytkeminen osaksi Business Finlandin ja Suomen Akatemian yritysyritysyhteistyötä fasilitoivia aloitteita voisi olla yksi keino edistää STN:n innovaatiopotentiaalia.

3. Yhteistyön vahvistaminen eri TKI-toimijoiden välillä ja muiden TYSTI-hankkeen politiikkasuositusten huomioiminen. Suunnitelmassa voisi vielä vahvemmin korostaa yliopistojen, tutkimuslaitosten, kaupunkien ja yritysten yhteistyön lisäksi myös muiden sidosryhmien kuten valtion ulkopuolisten tutkimusorganisaatioiden, järjestöjen ja tiedeakatemioiden yhteistyön

merkitystä T&K-toiminnassa. Hiljattain julkaistun TYSTI-tutkimushankkeen loppuraportti sisältää lisäksi 16 konkreettista suositusta tutkimus- ja innovaatiopolitiikan ja rahoituksen kehittämiseksi, erityisesti strategisten valintojen osalta.

Miten suunnitelma vaikuttaa sektorinne ja/tai organisaationne toimintaan?

Tutkimus- ja kehittämisrahoituksen monivuotisessa suunnitelmassa ehdotetaan EU-vastinrahoituksen kehittämistä, jotta uudet toimijat voivat osallistua EU-ohjelmiin. Tällä hetkellä vastinrahoitusta saavat vain korkeakoulut ja valtion tutkimuslaitokset, mikä sulkee valtion ulkopuoliset tutkimus- ja innovaatiotoimijat tuen ulkopuolelle. Suomessa monet valtion ulkopuoliset tutkimusorganisaatiot, kuten Demos Helsinki, ovat menestyksekkäästi osallistuneet EU-hankkeisiin, mutta eivät enää saa kansallista vastinrahoitusta. Tämä vaikeuttaa heidän osallistumistaan EU-hankkeisiin, mikä puolestaan heikentää Suomen kilpailukykyä EU:n tutkimusrahoituksessa. Kansallinen vastinrahoitus tulisi olla myös valtion ulkopuolisten tutkimusorganisaatioiden saatavilla.

EU-vastinrahoituksen lisäksi pysyvän perusrahoituksen mahdollistaminen esimerkiksi tieteen yleisavustuksien kautta vahvistaisi valtion ulkopuolisten tutkimusorganisaatioiden mahdollisuuksia hakea kilpailtua kotimaista ja eurooppalaista tutkimusrahoitusta ja toimia laadukkaina ja tasavertaisina tieteen edistäjinä yliopistojen ja valtion tutkimuslaitosten rinnalla kansallisessa tutkimusjärjestelmässä.

Huomiot suunnitelman linjauksiin

Yhteistyö on Suomen T&K-toiminnan vahvuus

-

Yritysten kunnianhimoisen T&K-toiminnan lisääntyminen vauhdittaa talouskasvua

- **Yritysten T&K-investoinnit kasvuun**
- **Uusia yrityksiä T&K-toimintaan**

-

T&K-osaaminen lisääntyy ja T&K-osaajien määrä kasvaa julkisella ja yksityisellä sektorilla tuottavuuskasvun tueksi

- **Uutta tietoa tuottava T&K-toiminta**
- **Tutkijanurat vahvistuvat julkisella ja yksityisellä sektorilla**

-

Korkeatasoiset tutkimus- ja teknologiainfrastruktuurit lisäävät Suomen houkuttelevuutta

- **Strategisia vahvuusaloja tukevat infrastruktuurit**
- **Suurteholaskennan kapasiteetin päivittäminen**

-

Kansainvälinen yhteistyö ja kansainvälisen T&K-rahoituksen hyödyntäminen lisääntyvät

- **EU:n T&K-yhteistyö**
- **Muu kansainvälinen T&K-yhteistyö**

Luonnoksessa tutkimus- ja kehittämisrahoituksen käytön monivuotisesta suunnitelmasta linjataan tavoite kehittää EU-vastinrahoitusta tukemaan uusien toimijoiden osallistumista EU-ohjelmiin. Linjaus on tärkeä ja kannatettava. Tällä hetkellä kansallista vastinrahoitusta jaetaan vain korkeakouluille ja valtion tutkimuslaitoksille, jättäen valtion ulkopuoliset tutkimus- ja innovaatiotoimijat ilman tukea.

Osallistuminen Horisontti Eurooppa -ohjelmaan vaatii merkittäviä resursseja hankkeiden valmisteluun ja toteuttamiseen. Kansallinen vastinrahoitus on elintärkeä mekanismi, joka auttaa korvaamaan EU-hankkeiden yleiskulujen rahoitusvajetta ja kannustaa suomalaisia tutkimusorganisaatioita osallistumaan EU-hakuihin.

Suomessa toimii useita valtion ulkopuolisia tutkimusorganisaatioita, jotka ovat menestyksekkäästi kotiuttaneet EU-rahaa ja myös vieneet muita suomalaisia toimijoita mukaan EU-hankkeisiin. Nämä organisaatiot ovat voineet aiemmin hakea kansallista vastinrahoitusta Strategisen tutkimuksen neuvoston kautta, mutta tätä rahoitusta ei ole enää saatavilla. Vastinrahoituksen puute vaikeuttaa näiden organisaatioiden osallistumista EU-hankkeisiin ja siten EU-rahoitusta jää saamatta Suomeen ja suomalaisille yrityksille.

EU-vastinrahoitusta voisi jakaa myös yrityksille ja valtion ulkopuolisille tutkimusorganisaatioille esimerkiksi Business Finlandin, Suomen Akatemian tai opetus- ja kulttuuriministeriön avustuskansallismekanismien kautta suhteessa saatuun EU-rahoitukseen. Tämä edistäisi Suomen ja suomalaisten yritysten kilpailukykyä Euroopan T&K-rahoitusmarkkinoilla ja loisi tasavertaiset mahdollisuudet osallistua EU-hankerahoituksen hankintaan.

T&K-toiminnan strategiset valinnat rakentavat Suomen tulevaisuuden menestystä

Strategisen tutkimuksen neuvoston (STN) rahoituksella on tärkeä rooli ratkaisujen kehittämisessä suuriin yhteiskunnallisten haasteisiin tutkimuksen keinoin, joka tulisi huomioida T&K-rahoituksen

kohdentamisessa. Vuonna 2022 tehdyn arvioinnin mukaan strateginen tutkimus on merkittävästi vaikuttanut valtionhallinnon politiikkatoimiin ja tietopohjaisen päätöksentekoon. STN-hankkeiden tieteelliset julkaisut ovat myös saaneet selvästi enemmän huomiota kansainvälisessä tiedeyhteisössä kuin maailman ja Suomen tutkimus keskimäärin. STN:n lisärahoitus ja kehittäminen olisi perusteltua nostaa selkeämmin esiin T&K-rahoituksen suunnitelmassa. STN:n ratkaisukeskeisen tutkimustiedon vaikuttavuus voisi entisestään lisääntyä laajemman yritysyritysteistyön kautta, ja yhteistyötä Business Finlandin ja Suomen Akatemian yritysyhteistyötä fasilitoivien aloitteiden kanssa voisi kehittää.

Huomiot muihin suunnitelman osioihin:

Mahdolliset huomiot suunnitelman seurantaan (luku 4)

-

Mahdolliset huomiot TKI-toimintaympäristön kehittämiseen (luku 5)

Suunnitelmassa on syytä huomioida myös hiljattain julkaistun TYSTI - Teknologianeutraliteetti ja yhteiskunnan strategiset tavoitteet tutkimus- ja innovaatiopolitiikassa -tutkimushankkeen politiikkasuositukset. Hankkeen loppuraportin (https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/165601/VNTEAS_2024_12.pdf) sivulta 206 alkaen esitetään 16 konkreettista suositusta tutkimus- ja innovaatiopolitiikan ja rahoituksen kehittämiseksi, erityisesti strategisten valintojen osalta. Suositukset korostavat eri mm. tutkimus ja innovaationeuvoston roolia, ennakointia, eri TKI-toimijoiden yhteistyötä ja haastelähtöistä rahoitusta.

Koskinen Iina
Demos Helsinki